

U S T A W A

z dnia 4 lutego 1950 r.

o powszechnym obowiązku wojskowym.

C Z Ę Ś Ć I.

PRZEPISY OGÓLNE.

D z i a ł I.

Siły Zbrojne.

Art. 1. Siły Zbrojne stoją na straży największego dobra Narodu Polskiego: niepodległości Rzeczypospolitej i wiodącego do socjalizmu ustroju demokracji ludowej.

Art. 2. Służba wojskowa w Siłach Zbrojnych jest zaszczytnym obowiązkiem obywateli Rzeczypospolitej.

Art. 3. Obywatele Rzeczypospolitej — bez względu na narodowość, wyznanie, wykształcenie, pochodzenie i przynależność społeczną — są obowiązani pełnić służbę wojskową według zasad, określonych w niniejszej ustawie.

Art. 4. W skład Sił Zbrojnych wchodzi:

- 1) wojska lądowe,
- 2) wojska lotnicze,
- 3) marynarka wojenna,

- 4) wojska obrony przeciwlotniczej,
- 5) wojska wewnętrzne (ochrony pogranicza i bezpieczeństwa wewnętrznego).

Art. 5. Kontyngent Sił Zbrojnych określa budżet Państwa.

D z i a ł II.

Uzupełnienie Sił Zbrojnych i administracja rezerw.

Art. 6. 1. Podstawą uzupełniania Sił Zbrojnych jest powszechny obowiązek wojskowy.

2. Uzupełnianie Sił Zbrojnych i administracja rezerw należą do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej, a w części, dotyczącej wojsk wewnętrznych — do Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 7. 1. Władzami, właściwymi do uzupełniania Sił Zbrojnych i administracji rezerw, są wojskowe komendy rejonowe.

2. Tworzenie wojskowych komend rejonowych oraz ustalanie ich siedzib i rejonów działania następuje w drodze rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej, wydanego w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej.

Art. 8. Władze państwowe i samorządu terytorialnego obowiązane są do współdziałania w sprawach uzupełniania Sił Zbrojnych i administracji rezerw. Zakres współdziałania tych władz i tryb ich postępowania określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

D z i a ł III.

Zakres powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 9. 1. Powszechnemu obowiązkowi wojskowemu podlegają mężczyźni — obywatele polscy — w wieku od 18 do 50 lat życia włącznie.

2. Mężczyźni, posiadający stopień oficerski do pułkownika włącznie, podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu do 60, a generałowie (admiralowie) — do 65 lat życia włącznie.

Art. 10. Powszechny obowiązek wojskowy obejmuje:

- 1) obowiązek zgłaszania się do rejestracji,
- 2) obowiązek stawiania się do poboru,
- 3) obowiązek odbywania służby wojskowej,
- 4) obowiązek meldunkowy.

Art. 11. 1. Obowiązani do służby wojskowej z mocy szczególnego obowiązku wojskowego, określonego w osobnych przepisach (żołnierze: zawodowi, tytularni pełniący służbę wojskową, stanu spoczynku, uczniowie szkół kształcących na oficerów zawodowych), nie podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

2. W razie ustania szczególnego obowiązku wojskowego powstaje z mocy prawa powszechny obowiązek wojskowy.

Art. 12. Osoby, uznane za zupełnie niezdolne do służby wojskowej, nie podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

C Z Ę Ś Ć II.

REJESTRACJA I POBÓR.

D z i a ł I.

Rejestracja.

Art. 13. Obowiązkowi zgłoszenia się do pierwszej rejestracji podlegają mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 18 lat życia.

Art. 14. Pierwszą rejestrację przeprowadzają: w kraju — zarządy gmin, za granicą — urzędy konsularne.

Art. 15. Obowiązkowi zgłoszenia się do drugiej rejestracji podlegają mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 19 lat życia.

Art. 16. 1. Drugą rejestrację przeprowadzają powiatowe władze administracji ogólnej za pośrednictwem komisji rejestracyjnych.

2. Do składu komisji rejestracyjnych wchodzi:

- 1) jako przewodniczący - starosta (prezydent miasta) lub jego przedstawiciel,
- 2) jako członkowie:
  - wojskowy komendant rejonowy lub oficer przez niego wyznaczony,
  - lekarz, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej.

3. Druga rejestracja jest połączona z przeglądem lekarskim.

Art. 17. 1. Mężczyźni, stale zamieszkali za granicą, podlegają obowiązkowi zgłoszenia się do pierwszej rejestracji we właściwych urzędach konsularnych. Nie podlegają oni obowiązkowi zgłoszenia się do drugiej rejestracji.

2. Mężczyźni, przebywający czasowo za granicą, obowiązani są zgłosić się do pierwszej i drugiej rejestracji niezwłocznie po powrocie do kraju.

Art. 18. 1. Mężczyźni, którzy nie dopełnili w terminie obowiązku zgłoszenia się do pierwszej lub drugiej rejestracji, obowiązani są uczynić to niezwłocznie po ustaniu przeszkody.

2. Obowiązek zgłoszenia się do pierwszej rejestracji trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym obowiązany do tej rejestracji kończy 18, a do drugiej rejestracji — 50 lat życia.

Art. 19. 1. W razie stwierdzenia podczas drugiej rejestracji wady, ułomności lub choroby, czyniącej rejestrowanego czasowo niezdolnym do służby wojskowej, lecz dającej się wyleczyć najdalej w ciągu roku, wojskowa komenda rejonowa może na wniosek komisji rejestracyjnej zarządzić skierowanie rejestrowanego do zakładu leczniczego w celu leczenia.

2. Dokonanie zabiegu chirurgicznego wymaga zgody rejestrowanego.

Art. 20. 1. Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego określi w drodze rozporządzenia terminy i sposób przeprowadzenia rejestracji i założenia ewidencji, dokumenty, jakie powinni przedstawić zgłaszający się do rejestracji, oraz przypadki, w których obowiązek zgłoszenia się do rejestracji może być spełniony w drodze pisemnej.

2. Sprawy, wymienione w ust. 1, w odniesieniu do rejestracji za granicą normuje Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego w drodze zarządzenia.

D z i a ł II.

Pobór.

Art. 21. 1. Pobór w kraju zarządza corocznie Minister Obrony Narodowej.

2. Pobór przeprowadzają władze wojskowe przy udziale władz administracji ogólnej.

3. Pobór przeprowadza się między 1 września a 31 października.

4. Pobór za granicą zarządza Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

Art. 22. Poborowymi są mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym obowiązani są stawić się do poboru.

Art. 23. 1. Obowiązku stawienia się do poboru podlegają mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 20 lat życia.

2. Poborowi, którzy nie stawili się do poboru w terminie, powinni to uczynić niezwłocznie po ustaniu przeszkody. Obowiązek ten trwa do czasu ukończenia 50 lat życia.

3. Poborowi, przebywający czasowo za granicą, obowiązani są stawić się do poboru niezwłocznie po powrocie do kraju.

4. Poborowi, stale zamieszkali za granicą, nie podlegają obowiązkowi stawienia się do poboru w kraju.

5. Minister Obrony Narodowej może w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych zarządzić stawienie się do poboru w kraju osób, wymienionych w ust. 3 i 4.

Art. 24. 1. Pobór w kraju przeprowadzają dowódcy okręgów wojskowych i wojskowi komendanci rejonowi przy udziale okręgowych i rejonowych komisji poborowych.

2. Pobór za granicą przeprowadzają konsulowie przy udziale konsularnych komisji poborowych.

Art. 25. Do składu rejonowej komisji poborowej wchodzi:

- 1) jako przewodniczący — wojskowy komendant rejonowy lub oficer, wyznaczony przez dowódcę okręgu wojskowego,
- 2) jako członkowie:
  - starosta (prezydent miasta) lub jego przedstawiciel,
  - przedstawiciel powiatowej rady narodowej,
  - szef powiatowego (miejskiego) urzędu bezpieczeństwa publicznego lub jego przedstawiciel,
  - dwaj lekarze, wyznaczeni przez powiatową władzę administracji ogólnej; zamiast jednego lekarza cywilnego dowódca okręgu wojskowego może wyznaczyć lekarza wojskowego.

Art. 26. 1. Do zakresu działania rejonowej komisji poborowej należy:

- 1) badanie stanu zdrowia poborowych i ustalanie ich stosunku do służby wojskowej,
- 2) przeznaczanie uznanych za zdolnych do służby wojskowej do odbycia zasadniczej (kadrowej, terytorialnej lub zastępczej) służby wojskowej albo zaliczanie ich do ponadkontyngentu lub do rezerwy,
- 3) przyznawanie prawa do odbycia skróconej kadrowej służby wojskowej,
- 4) udzielanie odroczeń zasadniczej służby wojskowej,
- 5) zwalnianie od powszechnego obowiązku wojskowego uznanych za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej.

2. Przepis art. 19 stosuje się odpowiednio.

Art. 27. 1. Odroczenia zasadniczej służby wojskowej mogą być udzielane poborowym każdorazowo na przeciąg jednego roku ze względu na:

- 1) stan zdrowia (czasową niezdolność do służby wojskowej),
- 2) wykonywanie zawodu,
- 3) odbywanie studiów,
- 4) utrzymywanie rodziny, jeżeli poborowy jest jedynym jej żywicielem.

2. Poborowi, korzystający z odroczenia, są obowiązani stawać do poboru corocznie do czasu ostatecznego ustalenia ich stosunku do służby wojskowej.

3. Odroczenia ze względu na utrzymywanie rodziny mogą być udzielane jedynie poborowym, przeznaczonym do odbycia kadrowej lub zastępczej służby wojskowej.

4. Odroczenia ze względu na stan zdrowia, wykonywanie zawodu i utrzymywanie rodziny mogą być udzielane poborowym do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 24 lata życia.

5. Odroczenia ze względu na odbywanie studiów mogą być udzielane poborowym do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 26 lat życia.

6. Poborowi, wymienieni w ust. 4 i 5, nie powołani do odbycia zasadniczej służby wojskowej do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 24 względnie 26 lat życia, zostają zaliczeni do rezerwy.

7. Zasady, warunki i tryb udzielania odroczeń określa Minister Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia.

8. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, Ministrem Oświaty i innymi zainteresowanymi ministrami określa w drodze zarządzenia zawody i studia, uprawniające do ubiegania się o odroczenie zasadniczej służby wojskowej.

Art. 28. 1. Poborowych w wieku od 20 do 23 lat życia, uznanych za zdolnych do służby wojskowej, których nie przeznaczono do odbycia zasadniczej służby wojskowej i którym nie udzielono odroczenia, zalicza się do ponadkontyngentu.

2. Powołanie ponadkontyngentowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej może nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 24 lata życia. Niepowołani w tym terminie do służby wojskowej zostają zaliczeni do rezerwy.

Art. 29. 1. Poborowi, stający do poboru po raz pierwszy w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 24 lata życia lub starsi, zostają — w razie uznania za zdolnych do służby wojskowej — przeznaczeni do odbycia zasadniczej służby wojskowej albo zaliczeni do rezerwy.

2. Poborowi, określani w ust. 1, mogą być przeznaczeni do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jeżeli w danym roku kalendarzowym kończą najwyżej 28 lat życia.

3. Poborowym, określonym w ust. 1, można udzielić odroczenia zasadniczej służby wojskowej tylko ze względu na odbywanie studiów (art. 27 ust. 5).

Art. 30. 1. Orzeczenie rejonowej komisji poborowej powinno być niezwłocznie podane do wiadomości poborowego.

2. Poborowy, który uważa się za pokrzywdzonego orzeczeniem rejonowej komisji poborowej, może wnieść skargę na to orzeczenie. Członek komisji, który nie zgadza się z treścią orzeczenia, może wnieść sprzeciw. Skargi i sprzeciwy wnosi się do okręgowej komisji poborowej, a jeśli komisja ta zakończyła urzędowanie — do dowódcy okręgu wojskowego.

3. Wniesienie skargi lub sprzeciwu nie wstrzymuje wykonania orzeczenia.

Art. 31. Do składu okręgowej komisji poborowej wchodzi:

- 1) jako przewodniczący — dowódca okręgu wojskowego lub jego zastępca,

2) jako członkowie:

- wojewoda (prezydent m. st. Warszawy lub m. Łodzi) albo jego zastępca,
- przedstawiciel wojewódzkiej rady narodowej albo rady narodowej m. st. Warszawy lub m. Łodzi,
- szef wojewódzkiego urzędu bezpieczeństwa publicznego lub jego zastępca,
- szef wydziału służby zdrowia okręgu wojskowego lub jego zastępca,
- dwaj oficerowie, wyznaczeni przez dowódcę okręgu wojskowego.

Art. 32. Do zakresu działania okręgowej komisji poborowej należy:

- 1) kierownictwo poborem na obszarze okręgu i nadzór nad działalnością rejonowych komisji poborowych,
- 2) rozpatrywanie skarg i sprzeciwów, wniesionych przeciwko orzeczeniom rejonowych komisji poborowych.

Art. 33. 1. Okręgowa komisja poborowa, a jeżeli komisja ta zakończyła urzędowanie — dowódca okręgu wojskowego, może na skutek skargi, sprzeciwu lub z urzędu, uchylić albo zmienić orzeczenie rejonowej komisji poborowej. Orzeczenia okręgowej komisji poborowej lub dowódcy okręgu wojskowego są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu.

2. Minister Obrony Narodowej może w trybie nadzoru uchylić lub zmienić każde orzeczenie komisji poborowej lub decyzję dowódcy okręgu wojskowego.

Art. 34. 1. Mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 18 lub 19 lat życia, mogą stawić się do poboru ochotniczo.

2. Ochotnicy, którzy ukończyli szkoły, określone przez Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, Ministrem Oświaty i innymi zainteresowanymi ministrami i zostali przeznaczeni do odbycia kadrowej służby wojskowej, odbywają ją jako służbę skróconą.

3. Minister Obrony Narodowej określi w drodze rozporządzenia przypadki, w których mimo ukończenia szkół, przewidzianych w ust. 2, nie przysługuje ochotnikom prawo do odbycia skróconej kadrowej służby wojskowej.

4. Przepisy o poborze stosuje się odpowiednio do ochotników z tą zmianą, że nie zalicza się ich do ponadkontyngentu lub do rezerwy i nie udziela się im odroczeń zasadniczej służby wojskowej.

Art. 35. 1. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami: Administracji Publicznej, Bezpieczeństwa Publicznego i Zdrowia określa w drodze rozporządzenia zasady i tryb zgłaszania się do poboru w kraju, dokumenty, jakie powinni przedstawić poborowi zgłaszający się do poboru, sposób przeprowadzania poboru, tryb urzędowania komisji poborowych oraz obowiązki i uprawnienia przewodniczącego i członków komisji poborowych.

2. Minister Obrony Narodowej określa warunki zdolności do służby wojskowej oraz sposób badania stanu zdrowia poborowych.

3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Administracji Publicznej określa w drodze zarządzenia termin przeprowadzenia poboru za granicą i kraje, w których pobór będzie przeprowadzony.

4. Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Obrony Narodowej określa w drodze zarządzenia skład konsularnych komisji poborowych oraz sposób przeprowadzenia poboru za granicą.

C Z Ę Ś Ć III.

SŁUŻBA WOJSKOWA.

D z i a ł I.

Przepisy wstępne.

Art. 36. 1. W wykonaniu powszechnego obowiązku wojskowego odbywa się:

- 1) zasadniczą służbę wojskową,
  - 2) służbę wojskową w rezerwie.
2. Zasadniczą służbę wojskową odbywa się jako:
- 1) kadrową służbę wojskową albo
  - 2) terytorialną służbę wojskową albo
  - 3) zastępczą służbę wojskową.

Art. 37. 1. Obowiązkomu odbycia zasadniczej służby wojskowej podlegają:

- 1) poborowi, przeznaczeni przez komisje poborowe do odbycia zasadniczej służby wojskowej,
- 2) powołani z ponadkontyngentu do odbycia zasadniczej służby wojskowej.

2. Obowiązkomu odbywania służby wojskowej w rezerwie podlegają osoby zaliczone do rezerwy:

- 1) po odbyciu zasadniczej służby wojskowej,
- 2) bez odbycia tej służby — na podstawie przepisów niniejszej ustawy lub przepisów szczególnych.

Art. 38. 1. Do odbycia zasadniczej służby wojskowej mogą być powołani ochotnicy, uznani przy poborze za zdolnych do służby wojskowej.

2. Ochotnikom przysługuje prawo wyboru rodzaju wojsk i broni na warunkach, określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 39. 1. Minister Obrony Narodowej lub upoważnione przez niego władze wojskowe mogą przenosić żołnierzy, odbywających kadrową, terytorialną lub zastępczą służbę wojskową z jednego rodzaju zasadniczej służby wojskowej do drugiego.

2. Minister Obrony Narodowej określa w drodze rozporządzenia zasady i sposób zaliczania okresu służby, odbytej w jednym rodzaju zasadniczej służby wojskowej na poczet drugiego.

Art. 40. 1. W razie zarządzenia względem osoby, odbywającej służbę wojskową, wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 1 miesiąca, albo w razie zastosowania przez organa powszechnego wymiaru sprawiedliwości względem tej osoby aresztu tymczasowego, następuje przerwa w odbywaniu służby wojskowej.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do skazanych na karę aresztu domowego.

Art. 41. 1. Zasady i sposób powoływania do służby wojskowej i zwalniania z niej określa Minister Obrony Narodowej w drodze zarządzeń i rozkazów, w odniesieniu zaś do wojsk wewnętrznych — Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Bezpieczeństwa Publicznego.

2. Sposób odbywania służby wojskowej określa Minister Obrony Narodowej w drodze zarządzeń i rozka-

zów, w odniesieniu zaś do wojsk wewnętrznych — Minister Bezpieczeństwa Publicznego w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

D z i a ł II.

Kadrowa służba wojskowa.

Art. 42. Czas trwania kadrowej służby wojskowej wynosi:

- 1) w wojskach lądowych — 2 lata,
- 2) w wojskach lotniczych i w oddziałach lotniczych innych rodzajów wojsk — 3 lata,
- 3) w marynarce wojennej — 3 lata,
- 4) w wojskach obrony przeciwlotniczej — 2 lata,
- 5) w wojskach wewnętrznych — 27 miesięcy.

Art. 43. 1. Minister Obrony Narodowej, w odniesieniu zaś do wojsk wewnętrznych — Minister Bezpieczeństwa Publicznego w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej może z ważnych przyczyn zatrzymać w kadrowej służbie wojskowej przez czas do 3 miesięcy ponad okresy, przewidziane w art. 42 lub też zwolnić z tej służby przed upływem tych okresów.

2. Czas zatrzymania w kadrowej służbie wojskowej zalicza się na poczet ćwiczeń wojskowych w rezerwie.

Art. 44. Czas trwania skróconej kadrowej służby wojskowej ustala Minister Obrony Narodowej w granicach do 15 miesięcy.

Art. 45. W przypadku przeniesienia do innego rodzaju wojsk lub broni odbywa się kadrową służbę wojskową przez czas, określony dla tego rodzaju wojsk lub broni, do których nastąpiło przeniesienie.

D z i a ł III.

Terytorialna służba wojskowa.

Art. 46. 1. Terytorialną służbę wojskową odbywa się okresowo w ciągu 4 lat.

2. Czas trwania terytorialnej służby wojskowej wynosi: w pierwszym roku służby 4 miesiące, a w następnych trzech latach — po 2 miesiące.

3. Minister Obrony Narodowej lub upoważnione przez niego władze wojskowe mogą z ważnych przyczyn zatrzymać w terytorialnej służbie wojskowej lub powołać do tej służby na czas do 2 miesięcy ponad okresy, przewidziane w ust. 2.

4. Przepis art. 43 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 47. Niezależnie od okresów służby, przewidzianych w art. 46 ust. 2 i 3, terytorialna służba wojskowa obejmuje 10-dniowe ćwiczenia wojskowe w każdym roku służby.

D z i a ł IV.

Zastępcza służba wojskowa.

Art. 48. 1. Czas trwania zastępczej służby wojskowej wynosi 2 lata.

2. Przepis art. 43 stosuje się odpowiednio.

Art. 49. Zastępcza służba wojskowa polega na odbywaniu wyszkolenia wojskowego oraz na wykonywaniu pracy, potrzebnej dla celów obrony Państwa i realizacji narodowych planów gospodarczych.

Art. 50. Do odbycia zastępczej służby wojskowej mogą być powołani również mężczyźni, zaliczeni do rezerwy bez odbycia zasadniczej służby wojskowej, jednak nie później, niż do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 28 lat życia.

D z i a ł V.

Służba wojskowa w rezerwie.

Art. 51. 1. Służba wojskowa w rezerwie polega na odbywaniu:

- 1) ćwiczeń wojskowych,
- 2) zebrań kontrolnych,
- 3) służby wojskowej, zarządzanej w interesie Obrony Państwa w drodze uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra Obrony Narodowej,
- 4) służby wojskowej w razie mobilizacji lub w czasie wojny.

2. Obowiązek odbywania służby wojskowej, określonej w ust. 1 pkt 3, trwa do czasu zniesienia go w drodze uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra Obrony Narodowej.

Art. 52. 1. Na ćwiczenia wojskowe można powoływać tylko raz w ciągu roku:

- 1) oficerów — na czas do 4 miesięcy,
- 2) podoficerów i szeregowców — na czas do 2 miesięcy.

2. Minister Obrony Narodowej może z ważnych przyczyn przedłużyć czas trwania ćwiczeń wojskowych najwyżej o dalsze 2 miesiące w ciągu roku.

3. Łączny czas trwania ćwiczeń wojskowych nie może przekraczać:

- 1) dla oficerów — 28 miesięcy,
- 2) dla podoficerów i szeregowców — 18 miesięcy, — przez cały czas służby wojskowej w rezerwie.

Art. 53. Łączny czas trwania zebrań kontrolnych nie może przekraczać 10 dni w ciągu roku.

Art. 54. Minister Obrony Narodowej określa w drodze rozporządzenia liczbę i czas trwania ćwiczeń wojskowych dla poszczególnych kategorii i grup mężczyzn, obowiązanych do służby wojskowej w rezerwie, w zależności od ich wieku i stopnia wyszkolenia wojskowego.

C Z Ę Ś Ć IV.

SŁUŻBA WOJSKOWA W RAZIE MOBILIZACJI LUB W CZASIE WOJNY.

Art. 55. Mobilizację zarządza Prezydent Rzeczypospolitej.

Art. 56. W razie mobilizacji lub w czasie wojny:

- 1) odbywający służbę wojskową pełnią ją do czasu zwolnienia ich z tej służby na podstawie zarządzeń Ministra Obrony Narodowej,
- 2) posiadający przydział mobilizacyjny obowiązani są stawić się do służby wojskowej w czasie i miejscu, określonych w karcie mobilizacyjnej,
- 3) nie posiadający przydziału mobilizacyjnego obowiązani są stawić się do służby wojskowej zgodnie z rozkazami Ministra Obrony Narodowej,
- 4) przebywający za granicą obowiązani są niezwłocznie zgłosić swe adresy do urzędów konsularnych i wykonywać nakazy, wydawane im przez te urzędy,

- 5) obowiązkowi stawienia się do poboru podlegają mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 18 lat życia,
- 6) pobór może być zarządzony w każdym czasie,
- 7) w przypadku zarządzania poboru obowiązek stawienia się do poboru istnieje na każde wezwanie wojskowego komendanta rejonowego, choćby obowiązek ten w danym roku kalendarzowym został już spełniony,
- 8) odroczenia służby wojskowej tracą swą ważność; osoby, które korzystały z odroczeń, obowiązane są stawić się niezwłocznie do wojskowej komendy rejonowej,
- 9) warunki zaciągu ochotniczego określa Minister Obrony Narodowej w drodze zarządzenia,
- 10) Minister Obrony Narodowej może zarządzić:
  - a) stawienie się do poboru osób, zwolnionych od powszechnego obowiązku wojskowego wskutek niezdolności do służby wojskowej — celem ewentualnej zmiany kategorii zdrowia tych osób,
  - b) powołanie do służby wojskowej również tych oficerów rezerwy, którzy po ukończeniu 60, względnie 65 lat życia zostali zwolnieni od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 57. 1. Minister Obrony Narodowej może ze względu na interes publiczny zwolnić od obowiązku odbywania służby wojskowej osoby, uznane przez komisje reklamacyjne za niezbędne na zajmowanych stanowiskach.

2. Tworzy się:

- 1) Centralną Komisję Reklamacyjną — przy Ministerstwie Obrony Narodowej,
- 2) okręgowe komisje reklamacyjne — przy dowództwach okręgów wojskowych,
- 3) rejonowe komisje reklamacyjne — przy wojskowych komendach rejonowych.

3. Skład, właściwość oraz zakres działania komisji reklamacyjnych określa Rada Ministrów w drodze uchwały, powziętej na wniosek Ministra Obrony Narodowej. Tryb urzędowania tych komisji określa Minister Obrony Narodowej.

C Z E Ś Ć V.

OBOWIĄZEK MELDUNKOWY.

Art. 58. Obowiązek meldunkowy ciąży na osobach, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, z wyjątkiem osób, pełniących czynną służbę wojskową.

Art. 59. Obowiązek meldunkowy obejmuje:

- 1) obowiązek zawiadamiania właściwych władz o zmianie miejsca zamieszkania, o zmianie miejsca pobytu na okres ponad 2 miesiące, o wyjeździe za granicę i przyjeździe z zagranicy, o zmianie adresu w obrębie tego samego miejsca zamieszkania oraz o zmianach, dotyczących stanu cywilnego, rodzinnego, wykształcenia i zawodu; osoby, posiadające stopień oficerski, obowiązane są ponadto zawiadamiać właściwe władze o zmianie miejsca zatrudnienia i stanowiska w pracy (stanowiska służbowego),
- 2) obowiązek zgłaszania się na każde wezwanie właściwych władz w sprawach, dotyczących obowiązku wojskowego.

Art. 60. Właściwość władz i sposób wykonywania obowiązku meldunkowego określają w drodze rozporządzenia Ministrowie Obrony Narodowej i Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrami Bezpieczeństwa Publicznego i Spraw Zagranicznych.

C Z E Ś Ć VI.

POMOCNICZA SŁUŻBA WOJSKOWA KOBIEC.

Art. 61. 1. W razie mobilizacji lub w czasie wojny kobiety mogą być powołane do pomocniczej służby wojskowej w drodze zarządzenia Ministra Obrony Narodowej.

2. W czasie pokoju kobiety mogą być powołane do pomocniczej służby wojskowej na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej w interesie obrony Państwa na wniosek Ministra Obrony Narodowej.

Art. 62. Pomocnicza służba wojskowa obejmuje służby: zdrowia, łączności, transportową, wartowniczą, przeciwpożarową, obrony przeciwlotniczej i przeciwchemicznej oraz inne potrzebne dla celów obrony Państwa.

Art. 63. Pomocniczą służbę wojskową pełni się w razie mobilizacji lub w czasie wojny — do czasu demobilizacji, a w czasie pokoju (art. 61 ust. 2) — do czasu uchylecia tego obowiązku w drodze uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra Obrony Narodowej.

Art. 64. 1. Minister Obrony Narodowej może w porozumieniu z Ministrami: Bezpieczeństwa Publicznego, Administracji Publicznej i Zdrowia zarządzić już w czasie pokoju rejestrację kobiet.

2. Rejestracja kobiet może być połączona z przeglądem lekarskim. Przeglądu lekarskiego dokonuje lekarz — kobieta.

Art. 65. 1. Do pomocniczej służby wojskowej mogą być przeznaczone kobiety, które:

- 1) posiadają obywatelstwo polskie,
- 2) ukończyły 18, a nie przekroczyły 40 lat życia oraz
- 3) zostały uznane za zdolne do pomocniczej służby wojskowej.

2. Minister Obrony Narodowej określi w drodze rozporządzenia przypadki, w których kobiety ze względu na sprawowanie pieczy macierzyńskiej lub z innych ważnych względów nie mogą być przeznaczone do pomocniczej służby wojskowej.

Art. 66. 1. Kobiety, przeznaczone do pomocniczej służby wojskowej, mogą być w czasie pokoju poddane przeszkoleniu celem przysposobienia do tej służby.

2. Przeszkolenie kobiet zarządza Rada Ministrów na wniosek Ministra Obrony Narodowej na czas nie dłuższy, niż 6 miesięcy. Rada Ministrów określa w zarządzeniu również władze, powołane do przeprowadzenia przeszkolenia.

Art. 67. Kobiety, przeznaczone do pomocniczej służby wojskowej, podlegają obowiązkowi meldunkowemu.

Art. 68. Szczegółowe przepisy, dotyczące pomocniczej służby wojskowej kobiet, wydaje w drodze zarządzenia Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami: Bezpieczeństwa Publicznego, Administracji Publicznej i Zdrowia.

C Z Ę Ś Ć VII.

PRZEPISY SZCZEGÓLNE.

D z i a ł I.

Ewidencja.

Art. 69. 1. Zarządy gmin są obowiązane założyć i prowadzić w stanie aktualnym ewidencję mężczyzn, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, i ewidencję kobiet, przeznaczonych do pomocniczej służby wojskowej oraz zawiadamiać wojskowe komendy rejonowe o zmianach w ewidencji tych osób.

2. Sposób założenia i prowadzenia ewidencji oraz zawiadamiania o zmianach w ewidencji określa w drodze zarządzenia Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 70. 1. Organa wymiaru sprawiedliwości oraz powiatowe władze administracji ogólnej obowiązane są zawiadamiać właściwe władze o wszelkich orzeczeniach i zarządzeniach, które dotyczą poszczególnych osób i mogą mieć wpływ na wykonanie przez nie obowiązku wojskowego.

2. Ministrowie Obrony Narodowej i Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określają w drodze rozporządzenia władze, które należy zawiadamiać o orzeczeniach i zarządzeniach, przewidzianych w ust. 1, przypadki oraz tryb przesyłania zawiadomień.

Art. 71. 1. Władze, urzędy, instytucje, przedsiębiorstwa, zakłady naukowe i zakłady pracy obowiązane są sprawdzać przez zbadanie wojskowych dokumentów osobistych, czy osoby zatrudnione, pobierające naukę lub ubiegające się o przyjęcie do pracy albo na naukę, o wydanie zezwolenia na wykonywanie zawodu, o wydanie dowodu osobistego albo zgłaszające zmianę miejsca zamieszkania:

- 1) zgłosiły się do rejestracji i poboru,
- 2) odbyły służbę wojskową,
- 3) wykonały obowiązek meldunkowy.

2. O niewykonaniu obowiązków, przewidzianych w ust. 1 pkt 1) — 3), należy zawiadomić właściwą wojskową komendę rejonową lub powiatową władzę administracji ogólnej.

D z i a ł II.

Dodatkowa rejestracja i zmiana orzeczeń.

Art. 72. Orzeczenia o zdolności do służby wojskowej mogą w każdym czasie ulec zmianie w przypadku istotnej zmiany stanu zdrowia.

Art. 73. 1. Rada Ministrów może na wniosek Ministra Obrony Narodowej zarządzić w każdym czasie z ważnych przyczyn dodatkową rejestrację wszystkich lub niektórych kategorii mężczyzn, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu oraz zwolnionych od tego obowiązku wskutek uznania ich za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej.

2. Dodatkowa rejestracja może być połączona z przeglądem lekarskim.

3. W wyniku dodatkowej rejestracji mogą ulec zmianie dotychczasowe orzeczenia, dotyczące stosunku do służby wojskowej.

Art. 74. Minister Obrony Narodowej określa w drodze rozporządzenia właściwość władz i tryb postępowania w sprawach zmiany orzeczeń i dodatkowej rejestracji.

D z i a ł III.

Szczególne obowiązki i prawa osób, podlegających obowiązkowi wojskowemu.

Art. 75. 1. Mężczyźni, podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, i kobiety, przeznaczone do pomocniczej służby wojskowej, obowiązani są na wyjazd i na pobyt za granicą uzyskać zezwolenie władz wojskowych.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami: Bezpieczeństwa Publicznego, Administracji Publicznej i Spraw Zagranicznych określa w drodze rozporządzenia władze właściwe do wydawania zezwoleń na wyjazd i na pobyt za granicą, tryb postępowania w tych sprawach, jak również kategorie osób, spośród wymienionych w ust. 1, które są zwolnione od obowiązku uzyskiwania tych zezwoleń.

Art. 76. 1. W okresie między powołaniem do służby wojskowej a jej odbyciem stosunek służbowy lub stosunek pracy nie może być przez pracodawcę wypowiedziany ani bez winy pracownika rozwiązany; postanowienia umowne z tym sprzeczne są nieważne.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów określi przypadki, w których przepis ust. 1 nie stosuje się.

Art. 77. 1. Pracownik, powołany do odbycia służby wojskowej, zachowuje prawo do ostatnio pobieranego uposażenia lub wynagrodzenia:

- 1) przez cały czas odbywania służby wojskowej, jeżeli nie trwa ona dłużej, niż dwa tygodnie,
- 2) do końca tego miesiąca kalendarzowego, w którym rozpoczął odbywanie służby wojskowej, jeżeli trwa ona dłużej, niż dwa tygodnie.

2. Pracownik, powołany na przeszkolenie lub ćwiczenia wojskowe na czas dłuższy, niż dwa tygodnie, zachowuje — poczynając od następnego miesiąca kalendarzowego — prawo do połowy ostatnio pobieranego uposażenia lub wynagrodzenia przez cały czas odbywania przeszkolenia lub ćwiczeń wojskowych.

3. Przepis ust. 2 stosuje się również do pracowników, powołanych do terytorialnej służby wojskowej, jeżeli utrzymują oni rodzinę jako jedyni żywicieli.

4. Z uposażenia lub wynagrodzenia, wypłacanego na podstawie ust. 1—3, pracodawca nie może potrącać sum, wypłacanych pracownikowi przez władze wojskowe z tytułu odbywania służby wojskowej.

5. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia sposób obliczania i wypłacania uposażenia lub wynagrodzenia, określonego w ust. 1—3.

6. Postanowienia umowne mniej korzystne dla pracownika, aniżeli przepisy ust. 1—5, są nieważne.

Art. 73. 1. Rodzinom żołnierzy:

- 1) odbywających terytorialną służbę wojskową,
- 2) powołanych z rezerwy do odbycia zastępczej służby wojskowej (art. 50) —

służą prawo do zasiłków dziennych w zakresie i na zasadach, przewidzianych w przepisach szczególnych dla rodzin żołnierzy rezerwy, odbywających służbę wojskową na ćwiczeniach lub na zebraniach kontrolnych.

2. Prawo, określone w ust. 1, przysługuje rodzinom tych żołnierzy, którzy je utrzymują jako jedyni żywicieli.

Art. 79. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami: Bezpieczeństwa Publicznego, Administracji Publicznej, Spraw Zagranicznych oraz Poczty i Telegrafów określa w drodze rozporządzenia sposób doręczania kart powołania, kart mobilizacyjnych i wojskowych dokumentów osobistych oraz tryb postępowania w przypadkach zagubienia, zniszczenia, niedoręczenia lub nieprzyjęcia tych dokumentów.

Dział IV.

Koszty.

Art. 80. 1. Koszty stawienia się do rejestracji i poboru ponoszą osoby, obowiązane do stawienia się, a w przypadkach niemożności ich pokrycia — zarządy gmin według zasad, które określi w drodze rozporządzenia Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

2. Koszty przejazdu osób, powołanych do odbycia służby wojskowej i przeszkolenia, oraz koszty przejazdu osób, zwolnionych z tej służby i przeszkolenia, ponosi Skarb Państwa według zasad, które określi w drodze rozporządzenia Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Komunikacji i Skarbu.

3. Koszty zameldowania i wymeldowania się w wykonaniu obowiązku meldunkowego ponoszą osoby, które temu obowiązkowi podlegają.

Art. 81. Koszty stawienia się rejestrowanego (art. 19) i poborowego (art. 26 ust. 2) do zakładu leczniczego, koszty pobytu i leczenia w tym zakładzie łącznie z zabiegami chirurgicznymi oraz koszty powrotu z zakładu leczniczego do miejsca zamieszkania lub pobytu łącznie z ewentualną opieką sanitarną — pokrywa się z budżetu Ministerstwa Zdrowia.

Art. 82. Rada Ministrów za zgodą Rady Państwa określi w drodze rozporządzenia zasady pokrywania kosztów przeprowadzenia poboru oraz kosztów, związanych z wypełnianiem przez władze i organa rządowe i samorządowe obowiązków, ciążyących na nich w myśl niniejszej ustawy lub przepisów, wydanych na jej podstawie.

C Z Ę Ś Ć VIII.

PRZEPISY KARNE.

Art. 83. 1. Kto wbrew obowiązkowi, wynikającemu z niniejszej ustawy lub przepisów, wydanych na jej podstawie, nie zgłasza się we właściwym czasie i miejscu do rejestracji lub poboru albo nie przedstawia dokumentów, których przedstawienie zostało nakazane przez władzę — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 150.000 zł albo jednej z tych kar.

2. Jeżeli sprawca nie zgłasza się do rejestracji lub poboru w zamiarze dłuższego lub trwałego uchylenia się od obowiązku wojskowego — podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 84. 1. Kto uchyla się od leczenia, nakazanego przez wojskowego komendanta rejonowego na wniosek

komisji rejestracyjnej lub poborowej — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 150.000 zł albo jednej z tych kar.

2. Jeżeli sprawca działa w zamiarze uchylenia się od obowiązku wojskowego — podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 85. Kto w celu uzyskania dla siebie lub innej osoby zwolnienia od obowiązku wojskowego, albo odroczenia lub skrócenia służby wojskowej powoduje lub dopuszcza, aby kto inny spowodował u niego uszkodzenie zdrowia, albo powoduje uszkodzenie zdrowia innej osoby — podlega karze więzienia.

Art. 86. Kto używa oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub innej osoby zwolnienia od obowiązku wojskowego, odroczenia lub skrócenia służby wojskowej — podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 87. Kto uchyla się od przeszkolenia, nakazanego przez właściwą władzę dla przysposobienia do pomocniczej służby wojskowej — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 150.000 zł albo jednej z tych kar.

Art. 88. Kto odmawia przyjęcia, niszczy, pozbywa się lub w inny sposób dopuszcza do utraty karty mobilizacyjnej, karty powołania albo wojskowego dokumentu osobistego — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 150.000 zł albo jednej z tych kar.

Art. 89. Kto korzysta z cudzej karty mobilizacyjnej, karty powołania lub wojskowego dokumentu osobistego albo karty takiej lub dokumentu innej osobie w tym celu użycza — podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Art. 90. Kto przewozi, przenosi lub przesyła za granicę kartę mobilizacyjną, kartę powołania lub wojskowy dokument osobisty — podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 91. 1. Kto wyjeżdża za granicę lub przebywa za granicą bez wymaganego zezwolenia władz wojskowych — podlega karze więzienia do lat 5.

2. Jeżeli sprawca działa w zamiarze dłuższego lub trwałego uchylenia się od obowiązku wojskowego — podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 92. 1. Kto, będąc obywatelem polskim, przyjmuje bez zgody właściwej polskiej władzy obowiązki w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej — podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio albo karze śmierci.

2. Tej samej karze podlega, kto werbuje obywateli polskich lub przebywających w Polsce obywateli obcych do służby w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej.

Art. 93. 1. Kto nie dopełnia obowiązków, wynikających z art. 58, 67 lub 71 — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 150.000 zł albo jednej z tych kar.

2. Jeżeli sprawca działa w zamiarze dłuższego lub trwałego uchylenia się od obowiązku wojskowego albo w zamiarze ułatwienia innej osobie dłuższego lub trwałego uchylenia się od obowiązku wojskowego — podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 94. Kto w czasie mobilizacji lub wojny:

- 1) nie zgłasza się do służby wojskowej zgodnie z przydziałem mobilizacyjnym lub rozkazami władz wojskowych,
- 2) przebywając za granicą, nie zgłasza niezwłocznie swego adresu w najbliższym urzędzie konsularnym lub nie spełnia wydanych przez ten urząd nakazów, dotyczących wykonania obowiązku wojskowego,
- 3) korzystając z odroczenia służby wojskowej, nie zgłasza się niezwłocznie w wojskowej komendzie rejonowej —

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 95. Jeżeli sprawca dopuszcza się przestępstw, określonych w art. 83 ust. 2, art. 84 ust. 2, art. 85, 86, 91 ust. 1 i art. 93 ust. 2 w czasie mobilizacji lub wojny — podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 96. Do przestępstw, określonych w art. 83—95, nie stosuje się art. 6 kodeksu karnego.

Art. 97. W razie skazania na karę więzienia za przestępstwo, określone w art. 83 ust. 2, art. 84 ust. 2, art. 85, 86, 91, 92, 93 ust. 2, art. 94 i 95, sąd orzeka utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, a jeżeli zachodzi nadużycie zawodu — nadto utratę prawa wykonywania zawodu.

Art. 98. W rozumieniu niniejszych przepisów karnych uważa się za służbę wojskową również wojskową służbę komunikacji.

Art. 99. 1. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o naruszeniu obowiązku, określone w art. 83 i 93 (również w razie popełnienia ich w czasie mobilizacji lub wojny) oraz w art. 94, biegnie od chwili zgłoszenia się sprawcy przed właściwą władzą lub od chwili, w której na sprawcy dany obowiązek przestał ciążyć.

2. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach, określonych w art. 83—95, nie biegnie w czasie przebywania sprawcy za granicą.

Art. 100. 1. Sprawy o przestępstwa, określone w art. 94 i 95, jak również o przestępstwa, popełnione w czasie mobilizacji lub wojny, a określone w art. 91 ust. 2 i art. 92, należą do właściwości sądów wojskowych.

2. Sprawy o wykroczenia, określone w art. 83 ust. 1, art. 84 ust. 1, art. 87, 88 oraz w art. 93 ust. 1, należą do właściwości powiatowych władz administracji ogólnej.

C Z Ę Ś Ć IX.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE.

Art. 101. Mężczyźni, którzy nie przekroczyli wieku określonego w art. 9:

- 1) wolni od powszechnego obowiązku wojskowego na podstawie art. 10 ust. 1 lit. c) i d) ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220),
- 2) wykluczeni od obowiązku odbycia służby wojskowej na podstawie art. 14 powołanej ustawy,
- 3) zaliczeni do pospolitego ruszenia lub pomocniczej służby wojskowej na podstawie powołanej ustawy — zostają z mocy prawa zaliczeni, względnie przeniesieni do rezerwy.

Art. 102. Kobiety, które nie przekroczyły 40 lat życia, zaliczone na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów do rezerwy, zostają z mocy prawa przeznaczone do pomocniczej służby wojskowej.

Art. 103. 1. Minister Obrony Narodowej może ze względu na interes wojska powołać mężczyzn, pełniących zasadniczą służbę wojskową lub obowiązanych do służby wojskowej w rezerwie — do pełnienia wojskowej służby zawodowej.

2. Niezależnie od przypadków przeniesienia do rezerwy lub w stan spoczynku, przewidzianych w osobnych przepisach, określających obowiązki i prawa żołnierzy zawodowych, Minister Obrony Narodowej może w każdym czasie przenieść do rezerwy, względnie w stan spoczynku osoby, pełniące wojskową służbę zawodową w myśl przepisu ust. 1, jeżeli ustaną okoliczności, które spowodowały powołanie tych osób do pełnienia wojskowej służby zawodowej.

3. Do końca 1955 r. przepisy ust. 1 i 2 mają zastosowanie również do kobiet, przeznaczonych do pomocniczej służby wojskowej z tym, że obowiązek pełnienia przez nie wojskowej służby zawodowej kończy się najpóźniej w dniu ukończenia 40 lat życia.

Art. 104. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1948 r. o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz o organizacji spraw kultury fizycznej i sportu (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 90) uchyla się przepisy art. 40 ust. 2, art. 47 ust. 2 lit. b), art. 61 ust. 1 lit. a) i ust. 2.

2. Osoby, wykonujące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego w zakresie, określonym w art. 47 ust. 2 lit. b) ustawy z dnia 25 lutego 1948 r., stają się z mocy prawa żołnierzami, odbywającymi zastępczą służbę wojskową w ramach powszechnego obowiązku wojskowego, a odbyty przez te osoby czas pracy w ramach obowiązku przysposobienia zawodowego zalicza się im na poczet czasu trwania zastępczej służby wojskowej.

Art. 105. Użyte w dotychczasowych przepisach określenia „komenda rejonu uzupełnień“ i „komendant rejonu uzupełnień“ zastępuje się określeniami „wojskowa komenda rejonowa“ i „wojskowy komendant rejonowy“.

Art. 106. 1. W dekreście Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 23 września 1944 r. Kodeks Karny Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 27) art. 41 i 42 otrzymują następujące brzmienie:

„Art. 41. Utrata praw publicznych obejmuje utratę biernego i czynnego prawa wyboru do ciał ustawodawczych, samorządowych oraz do innych instytucji prawa publicznego, udziału w wymiarze sprawiedliwości, utratę urzędów i stanowisk publicznych i zdolności do ich uzyskania, utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowca oraz utratę zdolności do uzyskania wyższego stopnia wojskowego.

Art. 42. Utrata obywatelskich praw honorowych obejmuje utratę tytułów zaszczytnych, orderów i odznaczeń oraz zdolności do ich uzyskania.“

2. Uchyla się przepis art. 59 Kodeksu Karnego Wojska Polskiego.

Art. 107. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. kodeks karny (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 571) art. 45 otrzymuje następujące brzmienie:

„Art. 45. Utrata praw publicznych obejmuje utratę biernego i czynnego prawa wyboru do wszelkich ciał ustawodawczych, samorządowych oraz do innych instytucji prawa publicznego, udziału w wymiarze sprawiedliwości, utratę urzędów i stanowisk publicznych i zdolności do ich uzyskania, utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowca oraz utratę zdolności do uzyskania wyższego stopnia wojskowego“.

Art. 108. W ustawie z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ulgach w odbywaniu służby wojskowej przez studentów szkół wyższych (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 173) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 1 skreśla się wyrazy „i prawo do odbycia skróconej zasadniczej służby wojskowej“,
- 2) w art. 13 ust. 2 skreśla się wyrazy „i do odbycia skróconej zasadniczej służby wojskowej“.

Art. 109. W art. 13 ust. 1 dekretu z dnia 14 kwietnia 1948 r. o zasiłkach i pomocy dla żołnierzy Wojska Polskiego, żołnierzy i funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego, członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 139) po wyrazach „zachował prawo do“ dodaje się wyrazy „co najmniej połowy“.

Art. 110. 1. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej lub władze przez nich upoważnione mogą zwolnić od powszechnego obowiązku wojskowego osoby ubiegające się o nabycie obcego obywatelstwa oraz osoby, które nabyły obce obywatelstwo zgodnie z przepisami obcego prawa.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Spraw Zagranicznych określi w drodze zarządzenia tryb postępowania przy udzielaniu zwolnień od powszechnego obowiązku wojskowego, o których mowa w ust. 1.

Art. 111. 1. Osoby, przebywające za granicą, które uchylają się od wykonania obowiązku wojskowego, oraz osoby, przebywające za granicą bez wymaganego zezwolenia władz wojskowych (art. 75), mogą być pozbawione obywatelstwa polskiego.

2. Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrami: Obrony Narodowej, Bezpieczeństwa Publicznego i Spraw Zagranicznych określi w drodze rozporządzenia właściwość władz i tryb postępowania w sprawach, wymienionych w ust. 1.

Art. 112. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 25, poz. 220 i z 1945 r. Nr 8, poz. 37).

Art. 113. Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Obrony Narodowej.

Art. 114. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Obrony Narodowej: *K. Rokossowski*
Marszałek Polski